

نگارین و تعالی هویت ملی دانش آموزان
(بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)

دکتر فروزنده جعفرزاده پور
عضو هیات علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
جهاد دانشگاهی

۱۳۹۸

سرشناسه	:	جعفرزاده پور، فروزنده، ۱۳۴۳_
عنوان و نام پدیدآور	:	تکوین و تعالی هویت ملی دانش آموزان (براساس مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)/فروزنده جعفرزاده پور.
مشخصات نشر	:	تهران: پاریپار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۶ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۶۱۵۳۹-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه:ص. ۱۶۳.
موضوع	:	آموزش و پرورش -- ایران -- هدف ها و نقش ها
موضوع	:	Education -- Aims and objectives--Iran
موضوع	:	آموزش و پرورش -- ایران -- آینده نگری
موضوع	:	Education -- Iran -- Forecasting
رده بندی کنگره	:	LA۱۳۵۱
رده بندی دیوبند	:	۳۷۰/۹۵۵
شماره کتاب ملی	:	۶۰۰۷۴۲۰

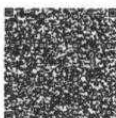

انتشارات پاریپار
www.parpirar.org

عنوان کتاب: تکوین و تعالی هویت ملی دانش آموزان (براساس مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)
پدیدآور: فروزنده جعفرزاده پور
نوبت و تاریخ چاپ: اول / ۱۳۹۸
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۱۵۳۹-۲
شناسه مجوز: ۹-۳۶۲۱۹-۲۶۱۶۷۲
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
ویراستار: نیما محمدزاده
صفحه آرایی: باسمن بختیاری راد
طراح جلد: لیدا حسن پور
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طرح و نقش
قیمت: ۲۶۰۰۰۰ ریال

نشانی انتشارات: تهران، خیابان سپاه، خیابان حقوقی، کوچه شهید مقدم، پلاک ۴، طبقه دوم، شماره تماس: ۰۹۹۰۵۲۹۶۳۸۹-۷۷۶۰۲۶۱۳
نشانی دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش: تهران، میدان فردوسی، شهید سیهی قری، نبش خیابان سمیه، ساختمان مرحوم علاقه مندانی، طبقه ۴ شماره تماس: ۸۲۲۸۴۱۱۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش محفوظ است.

فهرست

عنوان

صفحه

دیباجه.....	۹
فصل اول - کلیات و آشنایی با مفاهیم.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
تعاریف و مفاهیم.....	۱۹
۱- انسجام اجتماعی (همبستگی ملی).....	۱۹
۲- هویت.....	۲۱
۳- هویت ملی.....	۲۳
۴- هویت دینی.....	۲۴
۵- هویت فردی.....	۲۶
فصل دوم - انسجام اجتماعی.....	۲۹
مقدمه.....	۳۱
نظریات اندیشمندان در خصوص انسجام اجتماعی.....	۳۲
مولفه‌ها و عناصر همبستگی و وحدت ملی.....	۴۱
هویت ملی و رویکردهای نظری آن.....	۴۳
عناصر تشکیل دهنده هویت ملی.....	۴۸
بُعد اجتماعی هویت ملی.....	۵۰
بُعد تاریخی هویت ملی.....	۵۱
بُعد جغرافیایی هویت ملی.....	۵۲

.....	بُعد سیاسی هویت ملی	۵۲
.....	بُعد دینی هویت ملی	۵۳
.....	بُعد فرهنگی هویت ملی (میراث فرهنگی)	۵۴
.....	بُعد زبانی و ادبی هویت ملی	۵۵
.....	مدل مفهومی	۵۶
.....	آموزش، پرورش و هویت ملی	۵۷
.....	کتاب‌های درسی و انسجام اجتماعی و هویت ملی	۵۸
.....	تاریخچه تدوین کتاب‌های درسی در ایران	۵۹
.....	انسجام اجتماعی و هویت جمعی در دانش‌آموزان	۷۲
.....	معلمان، انسجام اجتماعی و هویت ملی	۸۳
.....	برنامه درسی پنهان، انسجام اجتماعی و هویت ملی	۸۶
.....	آموزش و پرورش و انسجام اجتماعی	۹۲
.....	فصل سوم - آموزش و پرورش و هویت در سایر کشورها	۱۰۱
.....	مروری بر تحقیقات خارجی	۱۰۳
.....	چگونگی توجه به انسجام اجتماعی و هویت ملی توسط آموزش و پرورش در سایر کشورها	
.....		۱۰۹
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در کره جنوبی	۱۱۰
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در ترکیه	۱۱۱
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در ژاپن	۱۱۶
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در کانادا	۱۱۸
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در پاکستان	۱۲۰
.....	آموزش و پرورش و هویت ملی در فنلاند	۱۲۴

آموزش و پرورش و هویت ملی در آفریقای جنوبی	۱۲۶
آموزش و پرورش و هویت ملی در هنگ کنگ	۱۲۷
آموزش و پرورش و هویت ملی در استرالیا	۱۳۰
آموزش و پرورش و هویت ملی در تبت	۱۳۲
آموزش و پرورش و هویت ملی در سربلانکا	۱۳۲
جمع‌بندی	۱۳۳
فصل چهارم - روش‌های تکوین و تعالی هویت ملی دانش‌آموزان	۱۳۷
مقدمه	۱۳۹
وضعیت و نشانگان انسجام اجتماعی و هویت ملی	۱۴۵
وضعیت موجود توجه به انسجام اجتماعی و هویت ملی در اسناد بالادستی (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)	۱۵۱
وضعیت موجود توجه به انسجام اجتماعی و هویت ملی مخاطبان در آموزش و پرورش	۱۵۴
راهکارهای سایر کشورها برای تقویت هویت ملی دانش‌آموزان	۱۵۶
راهکارهای عملیاتی برای تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی در دانش‌آموزان	۱۵۹
منابع و مآخذ	۱۶۳

دیباچه

یکی از کارکردهای مهم آموزش و پرورش در عصر جدید و دنیای مدرن، فراهم آوردن زمینه هویت‌یابی نسل جوان است تا دانش‌آموزان امروز و شهروندان فردا، با درک عمیق و دقیق از چیستی و کیستی خویش، بتوانند زندگی اثربخش و مفیدی را برای خود و جامعه رقم بزنند. رضایت‌مندی از بدن خود و تلاش برای شناسایی و ارتقای شایستگی و توانمندی‌های خویش، فرآیند هویت‌یابی را تسهیل کرده و انسجام اجتماعی را به ارمغان می‌آورد.

انسجام اجتماعی، ظرفیت‌ها و ارتباطات میان اعضای شبکه‌های اجتماعی و مبین کنش‌های معین و مشخص در باشگاهان در درون ساختارهای اجتماعی است. می‌توان اظهار داشت که انسجام اجتماعی و وحدت ملی دو روی یک سکه هستند که در دوران هویت‌یابی باید مورد بیشترین توجه قرار گیرند. تداوم بی‌توجهی به انسجام اجتماعی و تقویت هویت ملی در دوران هویت‌یابی بالاخص در بین نوجوانان موجب تضعیف باطنی با هویت ملی ضعیف می‌شود و از آنجا که محصول تضعیف هویت ملی، کاهش انسجام اجتماعی است؛ بی‌توجهی به این مهم آسیب‌دیده‌گی انسجام اجتماعی در بین جوانان را به همراه داشته و جامعه را مشکلات جدی مواجهه خواهد نمود. نظام آموزش و پرورش به عنوان نهادی که در جامعه‌پذیری نسل‌های جوان این مرز و بوم نقش بایسته‌ای ایفا می‌نماید، به دلیل وظیفه ذاتی نقش مهمی در فرآیند هویت‌یابی و تقویت انسجام اجتماعی نیز بر عهده دارد.

یکی از مسائلی که با دقت در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به آن تأکید شده موضوع هویت ملی و پیامد آن یعنی انسجام اجتماعی است. بند ۱-۷ در فصل هفتم سند که تحت عنوان «هدف‌های عملیاتی و راهکارها»، آمده است: «ایجاد ساز و کار برای تقویت انسجام اجتماعی و وحدت ملی و احیای هویت افتخارآمیز اسلامی ایرانی در دانش‌آموزان و معلمان با تأکید بر آموزش و اجرای سرود ملی و به اهتزاز در آوردن پرچم جمهوری اسلامی ایران در تمام مدارس».

مولفین و تدوین کنندگان سند بسیار هوشمندانه به دو حوزه آموزش رسمی و برنامه درسی پنهان برای تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی اشاره نموده‌اند. که ضروری است با استفاده از بسترهای دوگانه مطرح شده برای نیل به هدف مذکور اقدامات لازم به عمل آورد.

شورای عالی آموزش و پرورش برای تبیین و تشریح مسئله اشاره شده در سند تحول و فراهم آوردن زمینه درک مشترک و دقیق مخاطبان از این مسئله، پروژه تحقیقی بررسی ساز و کارهای تقویت انسجام اجتماعی و وحدت ملی و احیای هویت افتخارآمیز اسلامی ایرانی در دانش‌آموزان را به سرکار خانم دکتر فروزنده جعفرزاده‌پور که از اعضای هیات علمی جهاد دانشگاهی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و شایستگی مجرب می‌باشند سفارش داده تا ایشان سؤالات مربوط به این مسئله را واکاوی و تبیین و تشریح نمایند. سؤالاتی مانند آموزش و پرورش چگونه و به چه میزان به تقویت انسجام اجتماعی و هویت ملی مخاطبان توجه نموده است؟ وضعیت موجود توجه به انسجام اجتماعی مخاطبان در آموزش و پرورش چگونه و به چه میزان است؟ وضعیت موجود توجه به هویت ملی مخاطبان در آموزش و پرورش چگونه و به چه میزان است؟ راهکارهایی که سایر کشورها برای تقویت هویت ملی دانش‌آموزان به کار برده‌اند، کدامند؟ چه راهکارهای اجرایی و عملیاتی برای تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی دانش‌آموزان می‌توان مطرح نمود؟

ضمن تشکر از مشارالیه‌ها و ناظر محترم پروژه جناب آقای دکتر علی اصغر احمدی و همکارانم در دبیرخانه شورای عالی به ویژه آقای دکتر مجید رعنائی و سرکار خانم دکتر شهلا سرخابی، امید است این کوشش پژوهشی، زمینه فهم دقیق یکی از مفاهیم بنیادین سند تحول بنیادین و زمینه عملیاتی و اجرایی شدن آن را بیش از پیش فراهم آورد.

مهدی نوید ادهم

دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش